

Warszawa, dnia 15-02-2021 r.

Minister Klimatu i Środowiska

DGO-OPZ.050.2.2021.JK1450479.4767812.3794093

**Pan
Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z oświadczeniem pana Senatora Stanisława Gawłowskiego, złożonym podczas 19. posiedzenia Senatu RP, w dniu 17 grudnia 2020 r., w sprawie zabezpieczenia jeziora Jamno przed zrzutami ścieków komunalnych (znak: BPS-043-19-713-20), przedstawiam poniższe informacje.

Na wstępie informuję, że obecnie zagadnienia gospodarki wodno-ściekowej znajdują się w kompetencji Ministra Infrastruktury. W kompetencji Ministra Klimatu i Środowiska pozostaje nadzór nad Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska. Poniższa odpowiedź została opracowana na podstawie informacji uzyskanych od tych dwóch organów.

Za inwestycje wodno-kanalizacyjne na terenie Polski odpowiadają poszczególne jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹ sprawy obejmujące m.in. wodociągi i zaopatrzenie w wodę, kanalizację, usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych należą do zadań własnych gminy. Ponadto, stosownie do art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków² zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy. Przepisy te są ściśle powiązane

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 713

² Dz. U. z 2019 r. poz. 1437, z późn. zm.

z art. 87 ust. 1 ustawy – Prawo wodne, zgodnie z którym rada gminy, w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, wyznacza aglomeracje wodno-ściekową, tj. teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków.

Zgodnie z regulacją zawartą w art. 15 ust. 1 ww. ustawy, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane zapewnić budowę urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, ustalonych przez gminę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w zakresie uzgodnionym w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych. W planie tym określone powinny zostać w szczególności przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne w poszczególnych latach wraz z nakładami inwestycyjnymi, przedsięwzięcia racjonalizujące wprowadzanie ścieków oraz sposoby finansowania planowanych inwestycji.

Wsparcie jednostek samorządu terytorialnego, na których obszarze wyznaczona została aglomeracja wodno-ściekowa, realizowane jest za pośrednictwem Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK), który zatwierdzony został przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r. (ostatnia, piąta aktualizacja KPOŚK została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2017 r.). Jednostki samorządu terytorialnego, na których obszarze wyznaczona została aglomeracja, mogą ubiegać się o dedykowane środki finansowe na realizację inwestycji w gospodarce ściekowej w ramach KPOŚK. Obecnie w Ministerstwie Infrastruktury trwają zaawansowane prace nad kolejną, szóstą aktualizacją KPOŚK, której celem jest dostosowanie aglomeracji do warunków dyrektywy ściekowej. Aktualizacja będzie zawierała informacje o aglomeracjach i ich planach inwestycyjnych do końca 2027 r.

Minister Infrastruktury wystosował do wiodących jednostek samorządu terytorialnego pismo ze wskazaniem działań niezbędnych do podjęcia przez stronę samorządową dotyczących dostosowania aglomeracji wodno-ściekowych do wymogów dyrektywy ściekowej. Stosowne pismo skierowane zostało również do zrzeszeń, izb oraz stowarzyszeń działających w obszarze gospodarki ściekowej, z prośbą o podjęcie wszelkich możliwych działań mających na celu podniesienie świadomości samorządów w zakresie właściwego podejścia do procesu wyznaczania aglomeracji i właściwego planowania infrastruktury kanalizacyjnej i przede wszystkim ich aktywizację w tym procesie.

Poza obszarami aglomeracji wodno-ściekowych, stosowne środki finansowe związane z gospodarką wodno-ściekową dedykowane są w ramach Programu Rozwoju Obszarów

Wiejskich zarządzanego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W ramach PROW 2014–2020 finansowane są m.in. działania obejmujące budowę, przebudowę, modernizację lub wyposażenie obiektów budowlanych związanych z gospodarką wodno-ściekową, w szczególności: oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody, systemów kanalizacji sieciowej lub pojedynczych systemów oczyszczania ścieków. Działania w tym obszarze finansowane są także przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego „Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”.

Ponadto, źródłem finansowania może być również Fundusz Inwestycji Samorządowych FIZAN, realizowany przez PFR Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., będące częścią Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju. Polega on na współfinansowaniu inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego lub podległe im spółki, poprzez obejmowanie lub użytkowanie akcji lub udziałów w spółkach samorządowych. Fundusz może także brać w użytkowanie lub wydzierżawić od samorządu istniejące akcje, czy udziały spółek komunalnych, dostarczając w ten sposób środki jednostkom samorządu terytorialnego na realizację innych ważnych projektów. W kręgu zainteresowania Funduszu znajduje się szereg inwestycji, w tym m.in. w sektorze wodociągowo-kanalizacyjnym.

Władze samorządowe posiadają zatem niezbędne narzędzia prawne i planistyczne, a także wsparcie finansowe w postaci dedykowanych programów pomocowych, umożliwiające prawidłowe prowadzenie gospodarki ściekowej na swoich obszarach.

Odnosząc się do oświadczenia w kwestii podjęcia dodatkowych działań mających na celu ograniczenie presji rolniczej na wody jeziora Jamno należy zauważyć, że od lipca 2018 r. wszystkich rolników na terenie całego kraju obowiązuje „Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (tzw. Program azotanowy). Przyjęcie tego Programu było możliwe dzięki fundamentalnej zmianie w podejściu do wdrażania dyrektywy Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (tzw. dyrektywa azotanowa), wprowadzonej ustawą – Prawo wodne.

Ustawą – Prawo wodne oraz Programem azotanowym wprowadzono liczne ograniczenia w zakresie rolniczego wykorzystania nawozów, a także ustanowiono nowe obowiązki w zakresie przechowywania nawozów w sposób bezpieczny dla wód oraz właściwego planowania nawożenia dostosowanego do potrzeb pokarmowych roślin

i zasobności gleb. Wprowadzając Program azotanowy wydłużono okres, w którym stosowanie nawozów jest zabronione, a także zwiększono wymaganą pojemność miejsc do przechowywania nawozów naturalnych. W Programie wskazuje się m.in. odległości, w jakich niedozwolone jest stosowanie nawozów w pobliżu wód powierzchniowych, a także zabrania się przechowywania nawozów naturalnych i kiszzonek w odległości mniejszej niż 25 m od linii brzegu wód powierzchniowych.

Odnosząc się do kwestii zagrożenia powodziowego informuję, że obecnie trwają prace mające na celu przegląd i aktualizację planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy, zgodnie z przepisami ustawy – Prawo wodne. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w 2018 r. zakończyło pracę nad aktualizacją wstępnej oceny ryzyka powodziowego (WORP). Zgodnie z art. 171 ust. 8 ustawy – Prawo wodne dokonano także przeglądu i aktualizacji map zagrożenia powodziowego (MZP) oraz map ryzyka powodziowego (MRP). W ramach przeglądu zidentyfikowano istotne zmiany poziomu zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz ustalono zakres koniecznej aktualizacji MZP i MRP. Dodatkowo sporządzone zostały nowe mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego dla obszarów i typów powodzi wskazanych w wyniku przeglądu i aktualizacji WORP.

W ubiegłym roku Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie przystąpiło także do opracowania projektów aktualizacji planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy na lata 2022–2027 (aPZRP). 22 grudnia 2020 r. rozpoczęły się półroczne konsultacje społeczne projektów aktualizowanych planów. Projekty planów są dostępne między innymi na stronie Ministerstwa Infrastruktury:

<https://www.gov.pl/web/infrastruktura/zaproszenie-do-konsultacji-spoecznych-projektow-zaktualizowanychplanow-zarządzania-ryzykiem-powodziowym-apzrp>.

Zgodnie z art. 173 ust. 16 ustawy – Prawo wodne aktualizacje planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy zostaną przyjęte w drodze rozporządzeń Ministra Infrastruktury. Zgodnie z przepisami ww. ustawy, rozporządzenia w sprawie przyjęcia aktualizacji planów powinny wejść w życie w IV kw. 2021 r.

Podkreślenia wymaga, iż dla jeziora Jamno prowadzona jest także zintegrowana strategia jego rewitalizacji. Przebudowa Kanału Jamieńskiego oraz budowa na kanale wrót sztormowych zostały zrealizowane w 2013 r. przez jednostkę samorządu województwa, pełniącą funkcję inwestora, tj. Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie. Jednostka ta, mając wsparcie ze strony Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego, dysponowała wszelkimi narzędziami, aby realizowane w tym rejonie

inwestycje odpowiadały potrzebom ochrony przeciwpowodziowej, środowiska (w tym ochronie wód jeziora Jamno i jego Mierzei), a także rozwojowi gospodarstwu terenów przyległych. Niestety, zrealizowane przez ZZMiUW inwestycje wywołały w niektórych z tych obszarów skutki odwrotne od zamierzonych. Wrota sztormowe, pozbawione możliwości sterowania i zamykające się samoczynnie nawet przy bezpiecznym poziomie wód morza, pozbawiły jezioro Jamno możliwości samooczyszczania się poprzez coroczne wlewy wód morskich. To doprowadziło w krótkim czasie do pogorszenia się jakości wód jeziora, z uwagi na duże zanieczyszczenie wód dopływających do jeziora z obszaru jego zlewni.

Kolejnym negatywnym skutkiem braku sterowalności wrót sztormowych jest ucieczka wód z jeziora do morza. Sytuacja ta jest wynikiem zignorowania na etapie projektowym warunków hydrologicznych, dotyczących średnich poziomów wód w jeziorze i morzu. Skutkiem powyższego jest obniżanie się poziomu wody jeziora Jamno, szczególnie w okresie wiosennym, co dodatkowo przyczynia się do pogorszenia stanu wód jeziora oraz do pogorszenia warunków uprawiania żeglugi jednostek sportowo-turystycznych po Jamnie. Uniemożliwiona została także żegluga turystyczna pomiędzy morzem a jeziorem, oraz odcięta została swobodna migracja ryb, co w długiej perspektywie ma niekorzystny wpływ na ichtiofaunę.

Reasumując powyższe, zrealizowana inwestycja jest typowym przykładem niegospodarności w wydatkowaniu środków publicznych, zaś opisane wady konstrukcyjne wrót sztormowych są wynikiem błędnych założeń przyjętych już na etapie tworzenia projektu.

Utworzone z dniem 1 stycznia 2018 r. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie stanęło przed zadaniem naprawy błędów inwestycyjnych popełnionych w latach poprzednich oraz zniwelowania negatywnych oddziaływań na wymienione wyżej obszary.

Tym samym Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie (RZGW) realizuje obecnie kilkuetapowe zadanie pn. „Przebudowa węzła wodnego na Kanale Jamneńskim”, finansowane ze środków własnych, w ramach którego przewiduje się realizację następujących wariantów:

1. Realizacja wariantu naprawczego, przywracającego sterowalność wrót sztormowych oraz udrożnienie migracji ichtiofauny, poprzez budowę przepławek (komorowych);
2. Wielowariantowa koncepcja – przesył wody morskiej (rurociąg dosyłowy) do Jeziora Jamno, obszar tzw. Małe Jamno;
3. Budowa śluzy z przepławką.

Przedstawione warianty przewiduje się do realizacji w perspektywie najbliższych lat, a pierwsze efekty powinny być oczekiwane do 2023 r.

Ponadto informuję, że zgodnie z informacją przekazaną przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (ZWIOŚ) prowadzone są systematyczne kontrole podmiotów korzystających ze środowiska, funkcjonujących w zlewni jeziora Jamno. Szczególnym nadzorem objęta jest oczyszczalnia ścieków Unieście w Mielnie, eksploatowana przez Ekoprzedsiębiorstwo Sp. z o.o. z siedzibą w Mielnie.

W latach 2019–2020 zostały przeprowadzone 3 kontrole ww. oczyszczalni pod kątem przestrzegania warunków dotyczących ilości i jakości ścieków odprowadzanych do wód jeziora Jamno, określonych w pozwoleniu wodnoprawnym, podczas których nie stwierdzono naruszeń w tym zakresie. Ekoprzedsiębiorstwo Sp. z o.o. zakończyła w 2019 r. realizację przedsięwzięcia pod nazwą „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Unieściu”, które przyniosło pozytywne efekty w zakresie jakości odprowadzanych ścieków, co potwierdziły kontrole przeprowadzone przez ZWIOŚ.

ZWIOŚ systematycznie, co najmniej raz w roku przeprowadza kontrolę oczyszczalni ścieków „JAMNO” (dla Miasta Koszalina) wraz z pomiarami jakości odprowadzanych ścieków. Ostatnia kontrola z pomiarami, przeprowadzona w trybie interwencyjnym w dniach od 26 czerwca do 18 września 2020 r., nie wykazała naruszeń dotyczących ilości i jakości ścieków oczyszczonych wprowadzanych do rzeki Dzierżęcinki (która jest dopływem jeziora Jamno), określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

ZWIOŚ w 2020 roku przeprowadził również 3 kontrole związane z zanieczyszczeniem rowu melioracyjnego – Kanału Osieckiego, stanowiącego dopływ jeziora Jamno. Działania kontrolne obejmowały rozpoznanie zanieczyszczenia w terenie oraz kontrolę dwóch działalności gospodarczych prowadzonych w miejscowości Osieki, podczas których nie stwierdzono naruszeń w zakresie odprowadzania nieczystości o charakterze ścieków bytowych do rowu melioracyjnego – Kanału Osieckiego. Stwierdzono jednak przechowywanie obornika w sposób niezapobiegający zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych tj. przedostawanie się do gruntu odcieków z płyty obornikowej. ZWIOŚ wydał stosowne zarządzenie pokontrolne w tym zakresie.

Ogłędziny przedmiotowego rowu melioracyjnego biegnącego od miejscowości Rzepkowo do miejscowości Osieki i dalej do jeziora Jamno, potwierdziły zaś, że znajdowały się w nim zalegające nieczystości pochodzenia bytowego. Wylot, przy którym zlokalizowano ścieki, stanowił część instalacji melioracyjnej odwadniającej okoliczne grunty rolne, w związku z czym ustalenie sprawcy zanieczyszczenia nie było możliwe. Instalacja melioracyjna będąca źródłem zanieczyszczenia przedmiotowego rowu, zlokalizowana została w obrębie miejscowości Osieki, Rzepkowo i Kleszcze, co uzasadniało potrzebę

przeprowadzenia kontroli prywatnych posesji mieszkańców oraz kwater przyjmujących turystów, w zakresie odprowadzania nieczystości bytowych, o czym został poinformowany Burmistrz Sianowa.

Na stan wód Jeziora Jamno wpływ mają ścieki oczyszczone wprowadzane z komunalnych oczyszczalni ścieków. Są one wprowadzane do jeziora bezpośrednio lub pośrednio, na podstawie pozwoleń wodnoprawnych, w których organy właściwe w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego ustaliły warunki wprowadzania ścieków do tego jeziora. Oczyszczalnie objęte są szczególnym nadzorem ZWIOŚ. Tak jak wskazano powyżej, podczas kontroli przeprowadzonych w latach 2019–2020 w oczyszczalni ścieków Unieście oraz ostatniej kontroli oczyszczalni „JAMNO” (dla Miasta Koszalina), przeprowadzonej w 2020 r., nie stwierdzono naruszeń w zakresie warunków wprowadzania ścieków do środowiska określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

Odnosząc się do podniesionej przez Pana Senatora kwestii presji rolniczej na Jezioro Jamno informuję, że ZWIOŚ dotychczas nie zarejestrował skarg na uciążliwości związane z działalnością rolniczą w tym rejonie. Niezależnie od powyższego oraz w związku ze zmianami przepisów dotyczących ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, wprowadzonymi ustawą z dnia 11 września 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw³, która weszła w życie 23 listopada 2019 r., a także w związku z wejściem w życie w dniu 15 lutego 2020 r. zaktualizowanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych⁴, Główny Inspektor Ochrony Środowiska odrębnym pismem polecił ZWIOŚ uwzględnienie w planie kontroli w bieżącym roku podmiotów prowadzących działalność rolniczą w zlewni jeziora Jamno.

Ponadto informuję, że badania przymorskiego jeziora Jamno oraz jego głównych dopływów są objęte programami pomiarowym w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W cyklu wodnym 2016–2021 jezioro Jamno było badane dwukrotnie: w roku 2016 oraz 2019. Ponadto w roku 2015 i 2018 przeprowadzono interwencyjne badania wód jeziora Jamno, podjęte z uwagi na zaniepokojenie lokalnej społeczności (organizacje ekologiczne, osoby prywatne) stanem jeziora po zainstalowaniu wrót sztormowych na odpływie wód do Bałtyku. Regularnie badane są również najważniejsze dopływy tego akwenu. Ciek Dzierżęcinka był monitorowany każdego roku w okresie lat 2016–2020, Strzeżenica była

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 2170.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 243.

badana w roku 2016 i w latach 2018–2020, a Unieść w roku 2016 i 2019. Natomiast w roku 2021 monitoringiem objęte zostały dwa dopływy jeziora Jamno: Dzierżęcinka i Strzeżenica oraz Jamieński Nurt, leżący pomiędzy jeziorem i Bałtykiem.

Obecnie w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska prowadzone są prace związane z planowaniem monitoringu wód powierzchniowych w nowym cyklu wodnym na lata 2022–2027. Zarówno jezioro Jamno jak i jego dopływy planuje się objąć badaniami w podobnym zakresie jak to miało miejsce w latach 2016–2021.

Z poważaniem

Z up. Ministra

Jacek Ozdoba
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:
Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM.